

Siim ja Laura

JW

October 8, 2014

Siim ja Laura by Jan Willemson is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License.

I

"Laura, sa ei olegi veel riides?!?"

Sirje seisis ukse peal, käed puusas, andes kogu oma olekuga mõista, et kui noor daam kohe kohe ennast tekikuhja alt välja ei aja, tuleb jõumeetodid tarvitusele võtta. Ühest keskmisest padjasõjast karmimaid meetmeid polnud Laural ajaloolise kogemuse põhjal tarvis karta ja nii piisas ärhardava ohu tõrjumiseks pelgalt väikese elumärgi andmisest.

"Emps, no lase ma viis minutit veel," tegi ta voodisügavustest häält, mis kõlas hilise keskhommiku kohta natuke liiga uniselt, et ema seda uskuma oleks jäänud.

"Kuule, lõpeta nüüd laisklemine. Täna algab kool, mäletad, jah? Sa pead ennast enne aktust veel ära pesema ja korda tegema ja riidesse panema ja ... oh appi, juuksed ka veel!"

Patjade alt ilmus välja punane kräsupea, mille tsiviliseerimine jälle kord pooltunniseks võitluseks kujuneda töötas. Kelle käest see laps küll säärase paruka päris? Ema astus tütre kapi juurde ja ohkas, aga mitte ülearu kurvalt, vaid isegi natuke uhkelt. Ikkagi esimene koolipäev ja laps läheb kaheksandasse klassi. Suur inimene juba.

"Hüppa nüüd kähku duši alt läbi, ma triigin su särgi ja seeliku ära."

"Aga emps ..."

"Mis?"

"Emps ... aktuse jaoks ei pea ju kuhugi minema."

Sirje keeras pead ja ohkas uuesti, aga seekord juba märgatavalt kurvemalt. Ta teadis küll, et kogu Laura kool viidi eksperimendi korras sellest aastast üle täielikule digiõppele, aga ta üritas seda mõtet endast nii palju eemale hoida, kui vähegi sai. Ilmselgelt ebaõnnestunult, sest uue aja reaalsus pressis ennast igalt poolt peale.

"No hea küll, ma saan aru jah, et kõik istuvad aktuse ajal kodus oma arvutite ees, aga korralikult riides võiks laps pidulikult puhul ikka olla."

"Aga mul on ju avatar," lipsas Laural üle huulte. Juba järgmisel hetkel näitas ema hävitav pilk, et see lause oli saatuslik viga.

"Misasi?"

"Avatar ... "

"Nii? Mida see teeb ja kust sa ta said?!?"

Laura püüdis vaheldumisi uudistada seinale riputatud pilte ja akna taga kaarduvat puud, aga ta teadis, et see kõik ei aita. Kui

ema on otsustanud sust midagi välja õngitseda, on targem kõik kohe lagedale laduda, sest pärast rääkides saab tulemus veel hullem.

"Noh, digikoolis müüdi uue õppeaasta alguse puhul ja ma küsisin papsi käest raha ja ..."

"Peeter!!!" lõi Sirje hääl tema lause pooleks. Laura tundis korraks kergendust, sest ta polnud kindel, mida olnuks poliitiliselt korrektne järgmiseks öelda. Aga järgmisel hetkel astus isa küsival ilmel tuppa ja ema tulejõud vastase kohta ei muutunud mitte kaks korda väiksemaks, vaid kaks korda suuremaks.

"Misasjade peale sa siin raha raiskad?!?"

"Mh?"

Peetri üllatus äkkrünnaku üle oli tõeline ja Sirje laskis natuke õhku välja.

"Mingi ... tavatar?"

"Ah see ... avatar. Noh, on mingi uuema aja plikade värk. Ega ma ka ei süvenenud, aga kõigil ta juba on, kuda ma siis oma lapse ilma jätan."

Sirje kirus mõttes mehi, kes tütaridel ennast nii lihtsalt ümber sõrme lasevad keerata, kui talle ühtäkki meenus tema oma alati nii lahke ja pehme loomuga isa. Suur ärritus läks üle ja nüüd võis asja olemusse süüvida.

"No hea küll, aga mida see avatar ikkagi teeb?"

Taibanud, et suur äike on selleks korraks möödas, julges Laura teki alt välja lipsata ning arvuti käima panna.

"Nii, vaata, niisugune näen ma täna aktusel välja," teatas tüdruk uhkusega ja keeras arvutiekraani ema poole. Ekraanilt vaatas vastu seesama Laura nagu veebikaamera teda siin ja praegu näitas, ainult et arvutis käigu pealt pähe kuvatud soengu ning selga joonistatud riietega. Sasipäise pidžaamase plikatirtsu asemel nägi ema popi juuksepehmaka ning moodsa kleidiga koolitüdrukut. Reaalajas matkitud liigutused kõnelesid selget keelt, et tegu polnud lihtlabase videosalvestusega.

"Epms, palun-palun-palun?"

"No hea küll, kui just teistel ka on ..." ohkas Sirje leppinult ja tundis, kuidas ta ise tehnoloogia arengule iga päevaga järjest enam jalgu jääb.

Laura tundis ennast võidumehena ning hakkas paugupealt edasi sädistama:

"Ja emps, vaata, siin on terve galerii. Kui tahad, võid igaks päevaks endale uue avatari osta, ja näed, kui pro-versioon tõmmata, saab, neid ise juurde joonistada ja teistele müüa ja ..."

"Don't push your luck," teatas Sirje resoluutselt ning marssis uksest välja, enne kui talle endale veel midagi moodsat pähe määritakse.

- - - - -

Kahe tunni pärast istus pere uuesti arvuti juurde. Ema lepitamiseks oli Laura pesus ära käinud, pidžaama linnariiete vastu vahetanud ning üritanud oma juustega midagi ette võtta. Virtuaalsesse aulasse kogunevatele õpetajatele ja kaasõpilastele paistis küll ainult avatari poolt joonistatud piduvälimus, aga oma pere liikmete nimel võis ju ka natuke pingutada.

Sirje vaatas hajameelselt aulapilti ning pidi tunnistama, et mees ja tütar polnud luisanud. Peaaegu kõigi koolijütside riided särasid teravates tehislukes toonides. Pilg libises monitorilt ära õue, kus puulehed ikka veel puulehtede moodi välja nägid.

"Ei tea, kuna meile akna asemele monitor pähe määratakse, mis loodust ilusamaks teeb" jõudis Sirje mõelda ning taipas järksu, et see juhtub ilmselt veel tema eluajal, kui mitte juba lähema paari aasta jooksul.

Natuke liiga kiiresti oli maailm viimasel ajal arenenud. Vaata kasvõi seda kooliasjagi. Kõik algas alles aasta-paar enne seda, kui Laura kooli läks, pealtnäha süütust e-koolist. Kõigepealt pidi see asendama hinnetelehte ja õpilaspäevikut, siis lisandusid klassipäeviku ja tunnistuste väljaandmise võimalused. Iga aasta treisid arendajad mõne vidina juurde ja kannäe, nüüd on siis lõpuks ka koolimaja kui niisugune ülearuseks muutunud.

Sirje silitas mõtlikult noorema tütre Liisa pead, kes pidi samuti järgmisel aastal kooli minema ja uuris üle suure õe õla huviga, mismoodi see kool välja näeb.

"Mis mõttega praegu midagi vaadata, nagunii leiutatakse järgmiseks aastaks juba midagi uut," käis emal läbi pea, aga edasi ta enam mõelda ei jõudnud, sest ekraani keskele ilmus direktrissi nägu.

Avatari-soenguga.

- - - - -

"Kallid lapsed ja lapsevanemad! Head kolleegid!

Suvi on jälle möödunud lennates nii nagu ta seda juba aastatuhandeid teinud on. Ma näen teie nägudest, et nagu alati jäi suvevaheaeg kuu aja jagu liiga lühikeseks, aga midagi pole teha - ka nõnda on asjad juba koolihariduse andmise algusaegadest peale olnud ja jäävad arvatavasti igavesti olema.

Jah, mõned asjad siin ilmas ei muutu, aga teised teevad selles osas kõik kuhjaga tasa. Te näete, et meie aktus ei toimu nii nagu

ta toimus eelmisel aastal, ja samasugused uuendused ootavad ees ka igapäevast õppetööd. Ma tean, et sellega võib alguses veidi raske harjuda olla, kuid mõelgem korra, milliseid uusi võimalusi kaasaegne tehnoloogia meile pakub. Enam ei pea õpilased selle pärast kooli vahetama, et nende vanemad kolivad, isegi siis, kui kolitakse välismaale. Haiguse tõttu ei tule enam kellelgi koolipäevi vahele jätta. Oluliselt paraneb puudega õpilaste ligipääs haridusele. Kõik tunnid salvestatakse ja neid on pärast võimalik korduvalt üle vaadata. Õpilased pole enam piiratud üheainsa kooli või tunniplaani poolt pakutavaga ..."

Direktriss vatras pikalt digikooli eelistest. Sirje tundis, et ta ei suuda seda jora kauem kuulata; ta tõusis vaikselt püsti, läks kööki ja pani kohvivee tulele.

Kuidas selle hulluse vastu kuidagimoodigi võidelda?

Paneks kuskile pommi? Ei aita, kõik kriitilised serverid on nagunii sada korda dubleeritud.

Häkerdaks kuhugi sisse? Mhmm, Peeter oli õpetanud, et sellega maksab jahmerdada ainult siis, kui sa väga täpselt tead, mida sa teed.

Võtaks lapsed ja koliks elama metsa, kuhu neti kõikehaaravad kombitsad veel ei ulatu? Seda varianti kaalus Sirje kõige kauem, aga oli siis sunnitud endale tunnistama, et sääraseid kohti jääb järjest vähemaks. Lisaks oli ühiskondlik efektiivsuseneedus nii kaugemale jõudnud, et lapsed, keda mõned üksikud vanemad kodus veel vanamoodsalt õpiku ja vihiku toel harida püüdsid, polnud hiljem tööjõuturul lihtsalt konkurentsivõimelised.

Sirje lürpis ahastusest tuimalt kohvi ning tahtis just aknast alla hüpata, kui elutoast kostev bassihäälne

"Whoaaaaa!!!"

ta mõtted kiiresti reaalsusesse tagasi tõi. Kui juba Peeter kisa tõstis, pidi sellel mingi tõsine põhjus taga olema.

Sirje kiirustas tuppa ja leidis mehe koos lastega ainiti monitori jõllitamas. Monitorilt paistis täiesti harilik poisinägu.

"Mis toi..." jõudis ta vaevalt suud paotada, kui Peetri vihane "Tššš!" ta vaikima sundis. Sirje vaatas poissi lähemalt ning taipas siis, mis kodukondsete tähelepanu oli köitnud. Selles näos polnud arvutiga joonistatud mitte ainult juuksed, vaid ka kõik ülejäänud.

- - - - -

"Palun saage tuttavaks - see on Siim," lausus direktrissi hääl, kui sumin aulakanalil lõpuks mõistlikesse piiridesse vaibus.

"Siim ei ole päris tavaline poiss selles mõttes, et ta pole sündinud emast ja isast nagu teie ülejäänud. Siimu on loonud teadlased, et uurida tehisintellekti arenguvõimalusi loomulikus keskkonnas. Tal pole küll füüsilist keha, aga ta hakkab käima teiega koos digikooli kaheksandas klassis."

"Türa, miks just kaheksandas?!?" üürgas keegi broadcasti. Direktrissi nägu ekraaninurgas muutus kurjaks.

"Sander! Veel üks selline märkus ja ma kickin su siit minema!"

Aula rahunes veidi, nii et direktriss sai jätkata.

"Teadlased on kunstmõistuse arendamisel küll suurt edu saavutanud, aga teadaolevate meetoditega umbes seitsmenda klassi tasemest edasi liikumine on osutunud liiga vaevaliseks. Seepärast otsustatigi ära kasutada digikooli poolt pakutavaid võimalusi, et teha kindlaks, kas tehisintellekt suudab iseseisvalt edasi areneda."

Direktriss üritas uuesti kerkinud kisasse veel midagi vahele hõikuda, kuid teda ei kuulanud enam keegi, ja oma prestiiži päästmiseks lahkus ta kananlilt, andes sellega mõista, et aktus on läbi.

II

Õhtul aeti digikooli keldrijõusaali kokku kiirkoosolek. Kutsutud oli kogu kaheksas klass. Loomulikult peale Siimu.

Mõnda aega lobiseti suvevaheajast ja muust tühjast-tähjast, aga kui Sander liinile ilmus, haaras ta jutuuhjad kohe enda kätte.

"Mida me sellega ette võtame?" küsis ta ilma igasuguse sissejuhatusega.

Klass vakatas natukeseks, sest Sandri tujude vastu ei julenud keegi niisama naljalt hakata, aga samas ei saanud keegi täpselt aru, mis tuju tal parajasti on.

"Mmm ... mis mõttes?" julges Markus lõpuks pärida.

"Sa, idikas, ei taipa või?!?"

Kõik tõmbusid oma arvutitest vastlikult eemale. Kui Sander juba Markuse peale karjub, on lugu halb ja parem on talle mitte jalgu jääda. Ainuke, kes ennast kogu seltskonnas hästi tundis, oli Sander ise. Autoriteet oli jalule seatud, nüüd sobis hallile massile veidi hingetõmmet anda, sest neid võis pühas võitluses vaja minna.

"Selle uue, Siimuga. Mei saa ju asja lihtsalt niisama jätta."

"Mhmh, ei saa, loogish," mõmises klass läbisegi vastu ja seejärel valitses kanalil jälle vaikus. Ka Sander ei teadnud korruga, mida öelda. Tema plaani järgi pidi keegi sellest lambakarjast nüüd mõne idee välja pakkuma, aga mida ei tulnud, oli idee. Vaikus venis juba piinlikult pikaks, kui korruga tegi keegi plikadest suu lahti.

"Aga mida ta sulle õieti teinud on?"

Sander vaatas alumist vasakpoolset ekraaninurka. Laura. Seda oligi arvata. Too plika polnud talle kunagi lõpuni meele järele olnud. Isegi kui klass ühehäälselt midagi otsustas, jäi Laura enamasti vaikselt oma arvamusele; tiksus küll kambaga kaasa, aga tegi alati niisugust nägu, et teda pole mõtet liiga palju pushida. Raisk, sellised tuleb paika panna, muidu hakkavad endast veel midagi arvama.

"TA?!? Sa tahtsid öelda SEE, eksju? Fakk, see pole inimene, see pole isegi masin, see on ... ma ei teagi misasi ... mitte miski!"

"Aga miks sa TEDA siis kardad?"

Sandri sõrm lendas ilma mõtlemata avatari nupule "Viruta". Mõistuse tõi pähe tagasi alles ekraanile ilmunud teade

Viga - teie versiooniga ei saa tüdrukuid lüüa.

Soovite osta laiendatud versiooni?

Jah

Hiljem

"Kle ära kujuta endale ette, eksju!" sisises Sander parema võimaluse puudumisel. Laura ei näinud põhjust talle midagi vastata ja Sander

võttis vaikimist taandumisena. Olukord sai kontrolli alla, nüüd võis põhiteema juurde tagasi tulla.

"Mis teeme siis?"

"Äkki lihtsalt blokiks ted... sed... Siimu?" julges Markus pärast hetkelist vaikust pakkuda ja Sandri "Mhmh"-i peale vallandus kanalil jälle heakskiitev mõmin.

Sellega oli otsus vastu võetud ja seltskond võis laiali vajuda.

- - - - -

Loodusloo õpetaja kirus ennast mõttes. Mis kuradi häda küll ajas teda kunagi pedagoogikat õppima? Ja just bioloogiks? Nüüd kopita siin digikoolis ja kakle nende kõurikutega, keda enam mitte miski ei üllata ega huvita.

Sa ainult vaata neid. Teevad oma veebikaamerate ees nägu, nagu kuulaks, aga tegelikult ainult privavad omavahel ja arvavad, et õpetaja ei saa nende jutujamisi pealt vaadata. Haa, saab küll ja kuidas veel! Esimesed paar minutit pakkus õpilaste järel luuramise featuur isegi natuke pinget, aga pärast tõdemust, et privas jahutakse ainult avatarihilpudest ja võrgumängudest, pani ta pealtkuulamisakna õlakehitusega kinni.

"Tänane uus teema on keskkonnakaitse," teatas õpetaja häälega, millesse ta ei püüdnud isegi võltsi entusiasminooti sisse panna.

Ja millekski? Tema enda kooliajal leidis veel inimesi, kes oskasid metsas puid eristada, käisid seeni korjamas või isegi looduses matkal. Kaasaja noorte jaoks olid need oskused tähtsuse minetanud. Isegi kooliks ei pidanud nad enam toast välja tulema, rääkimata siis poeskäimisest, sõpradega kohtumisest või millest iganes. Kõike sai teha koduarvuti tagant.

Aga elule jalgu jäänud õppekava nõudis ikka veel, et õpilased teaks, miks vihma sajab, või teeks vahet leht- ja okaspuude vahel. Nii nad siis õppisidki piltide pealt taimi pähe. Et neid pärast teiste piltide pealt ära tunda. Sest šanss mõnda puud või põõsast looduses kohata oli nende noorte jaoks nagunii ümmargune null.

Nojah, uue aja tehnikast tõusis vahel ikka tulu ka. Mõne asja oli digikool õpetaja jaoks tükk maad mugavamaks teinud. Enam ei pea sa igal sügisel uue klassi ees vana juttu kahekümnendat korda üle rääkima. Salvestad ühe korra oma tunni ära ja siis mängid aasta pärast uuesti ette. Kui kellelgi küsimusi on, siis võib neid videokonverentsi vahendusel arutada. Aga küllap tehakse varsti ära ka see täiendus, et arvuti ise õpilastele vastused kokku otsib.

Õpetaja pani salvestuse käima ja vaatas mõtlikult klassi. Kolmandik enamvähem isegi jälgis, kolmandik tegi ahh-ma-võin-õhtul-ise-ka-kuulata nägu ja kolmandikul oli sügavalt savi.

Ning siis veel too digipoiss Siim ... Õpetaja üritas tema näost mingitki emotsiooni välja lugeda, aga see ei andnud tulemust. Korraga tabas teda äratundmine, et koolist on saanud koht, kus masinad õpetavad masinaid, aga enne, kui õpetajal õudne hakkas, sai salvestus otsa ning tal tuli keskenduda diskussiooni arendamisele.

Hästi, temaatika sidumine igapäevaeluga on pedagoogikas juba aastasadu positiivset tulemust andnud. Üritame siis täna ka.

"Kõik, mida me kasutame, on pärit ümbritsevast keskkonnast. Arvuteid tehakse toorainetest, millest paljud on haruldased, elektri saamiseks hävitatakse ikka veel peamiselt taastumatuid loodusvarasid. See kõik ei saa igavesti kesta ja üle poole maismaa pinnast on juba täna asustuskõlbmatu. Kas ja mida me peaksime ette võtma? Mis te arvate?"

Õpetaja vaatas klassi poole ja manas ette lootusrikka näo. Ta teadis, et see on asjata, sest keegi nagunii ei vasta. Tuli proovida otserünnakut. Lambakarja liikumasaamiseks, tuleb õrritada juhtoinast.

"Sander?"

Küsitu tõstis pead. Keskkonnakaitsest ei arvanud ta midagi, aga esinemisvõimalus tuli ära kasutada.

"Kellele me seda planeeti hoiame? Tulnukatele või? Minu meelest peab elu fun olema. Praegu kõik töötab, tähendab, kõik on hästi. Need jobud, kes saja aasta pärast sünnivad, vaadaku ise, kuidas saavad."

Kanalil kõmises heakskiitev naer. Õpetaja tundis ametipostist tulenevat kohustust vastu vaielda, aga mõistis järsku, et ei jääks vaidluses peale. Selle põlvkonna jaoks ongi enda heaolu ülimuslikuks seadmine norm. Neid on nii kasvatatud, neile on seda võimaldatud ja nad keelduvad tunnistamast iga argumenti, mis nende heaolu ohustaks.

Kui siis ehk ainult ... hmm. Aga miks ka mitte? Miks mitte kasutada ära seda, et klassis on üks õpilane, keda pole vorminud heaolu dogmatiseeriv meedia? Äkki suudab tema ennasthävitava inimkonna päästmiseks sõna võtta?

"Siim?"

"Jah, õpetaja."

"Mida sina arvad?"

"Millest?"

"Sellest, mida Sander ütles."

"Ma ei kuulnud."

"Pane siis järgmine kord paremini tähele, eks?"

Lausunud need, veel aasta tagasi nii harilikud manitsussõnad, kangestus õpetaja järsku ehmatusega. Siim on arvuti. Tal ei ole tähelepanuprobleeme. Ta ei tegele kõrvaliste asjadega. Ta salvestab kõik, mis talle öeldakse.

"Oot' ... kuidas ei kuulnud?"

"Minu kanalile ei kostnud midagi."

"Aga ta rääkis ju."

"Võimalik. Siis ta blokeerib mind."

Õpetaja vaatas segadusseametult vaheldumisi Siimu, Sandrit ja siis kogu ülejäänud klassi. Teda rabas Siimu emotsioonitu analüüs oma tõrjutud olukorrast, aga imestamiseks polnud aega, sest klassi kohal hõljus pinev ootus. Ta pidi kuidagi reageerima.

"Sander, niimoodi ei ole võimalik õppetööd teha. Palun võta blokeering ära, et Siim ka tunnis osaleda saaks."

Kõigi silmad pöördusid Sandri poole. Poiss kõhkles hetke õpetaja korralduse täitmise ja oma autoriteedi säilitamise vahel. Siis välgatas Sandri silmis terav läige. Ta võttis bloki maha ning röögatas üle terve klassi:

"Aga ma ei taha, et see tunnis osaleks! Me keegi ei taha! Türa, seda jobu ei ole ju üldse olemas! Mingu tagasi sinna, kust ta tuli, ja ärge enam kunagi oma nägu siia näidaku!"

Õpetaja vakatas mõneks hetkeks ning hakkas siis täiesti automaatselt tuumaenergeetikast rääkima. Seekord kuulas teda praktiliselt kogu klass. Ainult Sander tegi nägu, nagu ka kõik ülejäänud tunnisviibijad oleksid digid.

- - - - -

Erinevalt loodusloo õpetajast oli matemaatikaõpetaja uue ajaga rahul. Ühtegi naturaalarvu ega võrrandisüsteemi polnud keegi nagunii kunagi metsa all jalutamas näinud, seega polnud eriti vahet, kas kritseldada neid kriidiga tahvlile või hiirega digikooli whiteboardile. Õpitarkvara areng viimase kümnendi jooksul oli abstrakstete mõistete selgitamise korraga nii meelelahutuslikuks muutnud, et isegi Markuse-sugused lohed vabatahtlikult kodus Portal 5 Topological Challenge'it mängisid. Lisaks võis ka tunnis igapähele just talle sobiva raskusastmega ülesandeid automaatselt ette sööta ja nii ei tundnud õpetaja enam digikoolile üleminekust saati seda probleemi, et keskmiste õpilastega tegelemise tulemusena ei saanud aeglasemad midagi aru, aga taibud igavlesid.

Muidugi leidis headele õppevahenditele vaatamata aegade hallusest peale alati tüüpe, kellele midagi külge ei hakka. Õpetaja ohkas

ja viskas pilgu ekraani keskele, kus troonis Sandri avatar. No vaata teda, lihtsalt tusatseb seal ega tööta absoluutselt kaasa. Ja ometi väärub ka tema, et matemaatika igikustumatu sära tema tumedat meelt lõpuks valgustama pääseks. Kuna digikooli automaatne hindamise ja uute ülesannete valimise süsteem sai kõigi teistega parajasti hästi hakkama, otsustas õpetaja kes-teab-mitmendat korda proovida, äkki tilkuv vesi siiski uuristab lõpuks kivi sisse lohu.

"Sander! Värskes arbuusis on 99% vett. Kui arbuus kuivab, jääb tema veesisalduseks 98%. Kui palju kogu arbuus kuivades kergemaks muutub?"

Liikumatu vaikus.

"Noh, Sander, selliseid ülesandeid lahendasime me juba seitsmendas klassis ... siis sa oskasid hästi. Sul on kindlasti meeles."

Trotslik liikumatu vaikus.

Õpetaja laskis käed sülle langeda ning tunnetas teravamalt kui kunagi enne, et hakkab kõurikute tahte murdmiseks liiga vanaks jääma. Aga hästi, kuna digikooli matemaatikamoodul polnud tunni algusest saati veel kordagi kokku jooksnud ja tund ei vajanud jätkuvalt õpetaja sekkumist, võis selle kraade peale veel natuke aega kulutada.

"Sander, palun kutsu isa."

Poisi näos liigahtas lõpuks midagi. Neetud digikool, mõtles ta. Enam ei saa öelda, et isa on komanderingus või et homme kutsun ja homme öelda, et läks meelest ära. Isad töötavad ka kodust ja on õpetajatele kaamerast suurepäraselt nähtavad. Aga miks ajal, mil kõik elektrooniliseks muutub, vanamehe rusikas ribidele ikka veel päris sinikad jätab?

"Ma arvan et isa pole vaja."

Õpetaja vaatas sulama hakanud Sandrit.

"Hästi. See on tõsi, et ega isa sul õppida ei aita. Aga äkki oleks kasu, kui sa oma klassist kellegagi koos töotaksid?"

Hetk vaikust, mille vältel Sandri näol peegeldus kahest kuradist heledama valimise pinget, aga valik langes kähku.

"Noh ... võibolla."

"Tore. Vaatame, kes siis praegu omadega kaugemal on ..."

Õpetaja laskis pilgu üle õpilaste nimekirja ning märkas korraga ühte poissi, kes oli juba 10. klassi ülesanneteni jõudnud.

"Siim, sa võid praegu lõpetada, aga kas sa aitaksid Sandril ka lahendada?"

Sander kangestus. Ei, ainult mitte see faking digi! Heledam kurat värvus korruga süsimustaks ja Sander tahtis juba läpaka kaane kinni virutada, kui üks mõte tema käe korruga peatuma sundis. Oot

... õps laseb digil mind aidata, järelikult on ta oma seniilsuses ära unustanud, et Siim on tegelikult masin! Ja korraga avanes Sandri ees helge tulevik, kus ise enam kunagi midagi mõtlema ei pea. Ta blokkis Siimu lahti ning hakkas talle ühekaupa ülesannete tekste kopeerima.

Õpetaja vaatas heldimusega, kuidas Sandri ammuilma punane progressiindikaator tasapisi kollakamaks tõmbus, ja tundis, et on täna ühe noore inimese rumaluse soost tukkapidi välja sikutanud.

- - - - -

Laura vaatas vahetunniruumis ringi. Poistekari käratses Sandri ümber, tüdrukud itsitasid paari-kolmekaupa siin-seal. Ainult Siim seisis üksinda akna all. Laura mõtles hetke, kas lülitada sisse täispriva, et keegi isegi ei näeks, et nad räägivad, või piisab ainult teksti varjamisest. Lõpuks otsustas ta ainult teksti kasuks. Las teised näevad pealegi neid koos, niisugused asjad polnud Laurat kunagi eriti häirinud.

Ta klõpsas Siimu peal.

"Tere."

"Tere."

"Seda et ... sa ära pane seda Sandrit nii palju tähele."

"Kas sa tahad öelda, et ma peaks teda blokeerima?"

"Ei, mitte seda ... lihtsalt ära pane tähele, kui ta sulle midagi halvasti ütleb. Või kui ta sind käsutab, siis sa ei pea kõike tingimata tegema. Las ta lahendab oma peaga ka midagi."

"Ma ei saa niimoodi."

Laura vajus taas mõttesse. Jah, küllap oli Siim nõnda seatud, et ta kõigele enda ümber toimuvale reageeriks, kasvõi selleks, et arendajad hiljem tema tegevust analüüsida saaks. Samas - kui keegi Laura käest midagi palus, siis tema kasvatus ütles ju ka, et ligimest tuleb aidata, ning õhkõrna vahet teise aitamise ja teise poolt ära kasutatud saamise vahel polnud ka inimesel alati kerge tajuda. Nii et selles mõttes polnud tema ja Siimu vahel üldse lõpmata suurt erinevust.

"Nojah. Aga sa saad ju teha midagi, et tema sõnad sulle olulised ei oleks?"

Nüüd mõtles Siim. Laura ei saanud päris täpselt aru, kas ta oli poisile keerukat arvutamist nõudva ülesande andnud või olid arendajad emotsioonide jäljendamiseks tema jutu sisse kunstlikud pausid ette näinud.

"Jah, ma võin analüüsi sisendisse minevates andmetes Sandri poolt pärineva osa kaale vähendada," teatas ta lõpuks. Vastus tundus Laurale naljakas, aga sellel oli kummalisel kombel mõte täiesti sees.

"Jah, palun vähenda."

"Hästi."

Uus paus. Laura polnud päris kindel, mis edasi peaks saama. Kas Siim on programmeeritud ainult küsimustele vastama või suudab ta ka ise jutuotsa üles võtta? Vastus saabus juba järgmisel hetkel.

"Kui suur sinu sisendi kaal on?"

"Mmm ... vabandust?"

"Sõnastan teisiti. Millise kaalu ma sinu sõnadele annan?"

"Mmm ... ma ei tea. Eks sa pead seda vist ise tunnetama ..."

Mida kuradit ma räägin, kirus tüdruk end mõttes. Sandril on ju tegelikult õigus. Siim on programm, ta ei tunne midagi, ta ei suuda iseseisvalt mõelda. Aitab küll sellest jamast.

Laura oli just valmis Siimu privast lahkuma, kui poiss järsku uuesti suu lahti tegi.

"Ma arvan, et sinu sõnad on olulised."

Laura sõrm tardus hiirenupul. Ta ARVAB? Kas see on nüüd midagi tõelist või lihtsalt väga osav feik? Või ... kui neid pole võimalik eristada, siis mis vahet seal on?

Korraga tundis Laura, et tahab sellest poisist rohkem teada. Ta võttis käe hiirelt ära ja toksis küsimuse.

"Mida sa õhtul teed?"

"Mitte midagi."

(Mnjah, loogiline.)

"Lähme kuskile."

"Kuhu?"

"VirtualLife'i parki tead?"

"Jah."

"Kell kaheksa?"

"Hästi."

III

Siim astus pargiuksest sisse kell 20:00.00.

Nad vaikisid mõne hetke ja Laura juurdles, millest küll digipoisiga rääkima peaks. Hmm, kui midagi targemat pähe ei tule, prooviks siis samamoodi kui tavalisega?

"Millist backgroundi sa tahad?" küsis tüdruk jutuhakuks.

"Ma ei tea."

(Näed, ongi selline, nagu kõik poisid.)

Laura klikkis hajameelselt läbi erinevate saadaolevate taustapiltide ning jäi lõpuks kevadise metsa juurde.

"Sobib?"

"Jah, see on väga ilus."

Laura vaatas Siimu ja talle tundus, et poisi nägu liigahtas veidi.

"Mida sinu jaoks üldse tähendab ilu?"

"See on üks mitmemõõtmelistest subjektiivsetest parameetritest, mida ma korrigeerin vastavalt väliskeskkonnast pärinevale informatsioonile ja mis omakorda mõjutab minu käitumist."

"Mh?"

Siim vaikis mõne hetke. Laura kartis juba, et järgmiseks tuleb poiss lagedale veel jaburama jutuga, aga Siim ütles ainult:

"See on keeruline."

"Nojah."

Jälle vaikus. Laura hakkas kerget ebamugavust tundma. Ta ei olnud kindel, kas tema vestluskaaslane ka midagi samaväärset tajub, ja isegi kui tajuks, siis mida see täpselt tähendaks. Küllap jälle mingit subjektiivset parameetrit.

Kas peaks ära minema?

Korraga küsis Siim:

"Tahad, ma valin saundi?"

"Noo."

Laura pani kõrvaklapid pähe ja kuulas. Siim mängis igast audioklipist kümnekond sekundit. Mõned olid suvalised, mõned OK, mõned nõmedad. Korraga hakkas klappidest kostma linnulaulu ning tüdruk pani silmad kinni, et demo nautida. Kümme sekundit sai läbi, siis teinegi ja kui Laura minuti pärast silmad lahti tegi, küsis Siim:

"Kas sobib?"

"Jah. Kuidas sa teadsid ..?"

"Ma analüüsisin sinu näoilmelega edasi antud emotsioone ja valisin saundi, mille puhul positiivsete emotsioonide hulk kriitilise läve ületas."

Bastard. Niipalju siis tunnetest.

Laura pidi juba solvunult pargist lahkuma, kui korraga pähe tunginud mõte teda tagasi hoidis.

Mille järgi päris poisid muusika valisid? Need, kellel tüdrukust suva oli, võtsid mingi tükki, mis neile endile meeldis. Sääraste juurest võis kohe jalga lasta. Aga need poisid, kes tüdrukule meeldida tahtsid, vaatasid ju samamoodi, kuidas tüdruk demodele reageerib. Ja nendega oli mõtet pikemalt liini ajada. Seega - miks siis Siimu juurest ära minna?

Laura keerutas mõtlikult hiirt näppude vahel. Ta ei suutnud ikka veel otsustada, kas poiss talle meeldib või mitte. Nojah, ühest küljest oli Siim midugi arvutiprogramm, aga sellisena väga hästi kirjutatud programm. Ja lõppude lõpuks - ema rääkis ju kunagi, et tema lapsepõlves pidasid lapsed virtuaalseid lemmikloomi, miks siis kaasaja noortel ei võiks olla virtuaalsed boyfriendid?

Korraga tundis Laura, kuidas hiir ta käe all iseenesest liigutas. Keegi oli tagasisidemootorid aktiveerinud.

See sai olla ainult Siim.

Tüdruk vaatas ehmunult ekraani. Siimu pilk oli otse tema silmadesse suunatud. Laura tundis, kuidas punane jume ta kaelast kiiresti üle näo liikus. Peopesad muutusid korraga higiseks, süda hakkas kloppima. Mida see poiss nüüd teeb ..? Kuidas ta üldse oskab ..?

Laura sulges silmad ja tunnetas hiirt. See surus ennast õrnalt ta peopesa vastu. Laura hingas sügavalt sisse ning surus vastu. Küll vaevumärgatavalt, aga siiski piisavalt, et kes iganes seal teises otsas viibis, pidi ta selle ära tunnetama. Õrn värelus hiirest andis märku, et tunnetas küll. Mõne hetke pärast liigutasid nad juba ühes rütmis.

Laura paotas silmi ja nägi, et Siim piidleb teda ikka veel ainiti. Aga nüüd ei valmistanud see enam piinlikkust. Vastupidi, tüdruk tundis ennast hästi. Ja turvaliselt.

Justnagu kartes midagi väga habrast põrandale pillata, pööras Laura silmanurga alumise sahtli poole. Seal, vanemate ja õe eest hoolega igasuguse pudipadi taha peidetult seisis netisuudlusmasin. Masina kinkis kunagi Markus, kui ta Laurale külge üritas ajada. Markusega polnud asi selle kasutamiseni jõudnud, aga mõne teise poisiga küll. Kas see oli hea? Laura polnud päris kindel. Ta ei osanud netimasina vahendatud suudlusi millegagi võrrelda, sest ta polnud kunagi päris suudlust saanud.

Ta tõmbas sahtli vaikselt lahti ja lükkas kola eemale.

- - - - -

Kui Laura hommikul klassi astus, läks lahti täielik põrgu.

"Nää-nää, digi pruta tuleb! Kuna te pulmad teete? Laura on armunud! Panite tatti ka jah?!" kisati igast nurgast.

Laura pigistas silmad kinni ja üritas rahulikuks jääda. Niisiis oli keegi kohtamisest haisu ninna saanud. Kes neid luuras? Kui palju nad teadsid? Mida õnnestuks tagasi ajada? Tüdruk suutis enesekaitseks mõned laused välja mõelda ning avas silmad, et neid ütleva hakata, kui märkas järsku tahvli peal jooksvat videot. Eilsest õhtust pargis.

Ta tõmbas arvuti ropsuga seinast välja ja langes voodisse patjade vahele ulguma.

IV

Kopp-kopp.

Vaikus.

Kopp-kopp-kopp.

Vaikus.

"Laura, sa pole kaks päeva midagi sünnud. Ma tegin ahjukartuleid."

"Ma ei taha."

Ohhoo. Tütar ütles kolm sõna ja seda oli rohkem kui viimase poolteise päeva jooksul kokku. Vähemalt pärast seda, kui ta kõige ja kõigi peale karjumise asemel ühtäkki wait jäi ning oma tuppa sulgus.

Sirje ootas hetke ja vajutas ukselinki. Uks polnud lukus.

"Laura?"

Teki alt kostis nahinat ja nähtavale ilmus paar punaseks nutetud silmi.

"Mida sa tahad?"

"Laura, sa ei saa ju igavesti voodisse jääda."

"Saan küll!!!"

"Kallis laps, mis sul õieti juhtus? Kõik muretsevad ja küsivad. Klassijuhataja tahab ka sinuga rääkida."

"Aga mina ei taha!!! Ja üldse, ma ei pane enam kunagi seda lollakat arvutit käima!!!"

Tekk lendas jälle üle pea. Sirje istus voodiservale.

"Ei ... õpetaja ei tahagi läbi arvuti. Ta tuleb siia."

Laura jäi kuulutama. Inimesed ei käi ju ammu enam üksteisel külas, sest see on liiga aeglane ja ebamugav suhtlemisviis. Isa juurde sattus vahel harva mõni noorepõlvesõber vanu aegu meenutama, aga Laura poole ... Tüdruk ei suutnud meelde tuletada, millal keegi viimati tema pärast läbi astus. Kaks päeva koolikanalile mitteilmumist ei saanud ka ometi selle põhjuseks olla.

"Miks ta tuleb?"

"Ma ei tea, ta ei öelnud. Aga tunni aja pärast on ta siin. Tee ennast vähemalt kordagi."

- - - - -

Tund aega hiljem istus enamvähem kammitud Laura oma enamvähem ülestehtud voodil ja vaatas õpetajale uurivalt otsa. Viimati olid nad silmast silma näinud kevadisel lõpuaktusel, aga alates sügisest ei sidunud neid enam miski peale neti. Natuke aega nihelesid mõlemad ebalevalt, nagu kaugeks jäänud inimeste taaskohtumisel ikka.

"Mmm ... kuidas sul läheb?"

Mis see sinu asi on? ütlesid tüdruku metsikud silmad, aga tsiviliseeritud suu lausus: "Hästi."

"Tore."

Noh, jutt otsas? küsisid silmad nüüd. Aga õpetaja ei tõusnud ega läinud ära.

"Sa pole kaks päeva tundidesse jõudnud."

Misasja sa põed? Ma olen enne ka puudunud ja sa tead, et ma õpin järele.

"Haige olin."

"Jajah, eks ma nii arvasingi ..."

Jälle vaikus. Laura hakkas ennast püsti ajama, lootes, et kutsumata külaline vihjelt aru saab. Aga ei saanud.

"Laura, kas sul on midagi mureks?"

Whoaaa ... kas sa tõesti loodad, et ma SINULE oma muresid kurtma tulen?! Eriline tase ...

"Ei."

"Jajah, siis on hästi ... Aga kuidas sa klassikaaslastega läbi saad?"

Kui ma ütlen sulle, et kõik need idikad sakivad, kas sa viid nad homme teise kooli?

"Hästi."

"Njah ... Laura, mõned aineõpetajad ütlesid mulle, et kogu klass käitub viimasel ajal imelikult ja siis ma vaatasin paari päeva salvestued üle. Mis teil seal üleile juhtus?"

Laura kangestus. Mis salvestusi ta vaatas? Kas ainult kooli omi või oskas õpetaja ka pargi arhiivist otsida ..?

"Eee...ei midagi ..." venitas tüdruk lõpuks ettevaatlikult.

"Ah nii ... aga miks siis sina kaks päeva kooli ei jõudnud, Sander selle ajaga kaheksa sind ja Siimu vihkavat videot üles pani ja Siim oma andmebaasi koos konfiguratsioonifailidega ära kustutas?"

Laura vaatas õpetajale segaselt otsa.

"Siim tegi ... mida?"

"Kustutas oma andmebaasi ja konfiguratsioonifailid."

"Ku...kuidas?"

"Ma täpselt ei tea, aga räägitakse mingist programmeerijate veast, mille tagajärjel oli protsessil peale kirjutusõiguse ka failide kustutusõigus või midagi sellesarnast."

"Ja mis Siimust edasi saab?"

"Noh, ei midagi erilist. Programm pandi jälle käima ja genereeriti uus konfiguratsioon. Kogu see andmestik, mis tema senise töö ajal

kogunes, läks muidugi kaduma ja teadlased peavad terve eksperimendi algusest peale uuesti tegema. Aga õnneks ei jõudnud Siim eriti kaua töötada."

Metsikud silmad muutusid tuhmiks.

"See tähendab, et ... ta ei mäleta nüüd midagi sellest, mis enne juhtus?"

"Jah, kui tahad, siis võib ka nii öelda."

Laura ei suutnud ühtäkki enam midagi teha. Ta lihtsalt istus voodiserval ning vaatas enda ette tühjusesse.

Ka õpetajal sai jutt korraga otsa. Pärast paari painavat minutit tõusis ta püsti ja astus uksest välja.

- - - - -

Kui tardumus lõpuks taanduma hakkas, vedas Laura ennast arvuti juurde, pani selle käima, logis kiriku portaali sisse ning klikkis altari kõrval mälestusküünla põlema.